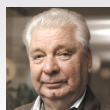


TÍÐARGREIN

Tórbjørn
JacobsenJóannes
EidesgaardHans Pauli
StrømHergeir
NielsenJógván
SundsteinEdmund
Joensen

Hans Pauli Strøm
fyrirverandi løgtings- og lands-
stýrismaður fyri Javnaðarflokkinn



Fólkatalið veksur eitt vet – men fólkabotnurin undir Føroyum viknar

Er tað rætt sum teir báðir hægstu menninir í landinum og teirra hermarar siga, at nú er vend komin í fólkatalið veksur aftur nakað, so fráflytingin er ikki tað ljóta hótandi trøllið longur? Ella er hinvegin teirra líkasæla um hetta álvarsmálið ein tann størsta hótanin móti føroyska samfelagnum?

Hagtølini seinastu tíðina benda á, at tann stóra fráflytingin minskar nakað. Frá at hava verið um 260 fólk um árið fer hon kanska niður í eini 100. Hetta viðførir so, at fólkatalið ikki minskar á sama hátt sum síðstu 4-5 árin. Kanska vit aftur koma á ein fólkavøkstur um eini 50-100 fólk um árið – sum tað var áðrenn Kaj Leo bleiv løgmaður.

Tað er jú so, at so longi vit enn hava eitt burðaravlop oman fyri 200, og fráflytingin “bert” verður eini 100, so loypa 100 av sum vøkstur í fólkatalinum.

Men trupulleikin er ikki í sjálvum fólkatalinum

Tað er ikki ein trupulleiki í sær sjálvum, um fólkatalið minskar eitt vet. Ella nøkur bjarging, um tað veksur við 22 fólkum, 57 ella 100.

Tann stóri álvarsami trupulleikin er ein áhaldandi avskepling av aldursmansanasetingini í fólkinum. Eitt dømi sæst á Mynd 1:

Frá 1.jan.2004 til 1.jan.2013 er hetta hent:

- Yngri enn 40 ár eru blivin 2.470 færri

- Eldri enn 40 ár eru blivin 2.490 fleiri

Hetta avdúkar ein dupultan trupulleika

- Ein demografiskan trupulleika, við at fólkabotnurin undir føroyska samfelagnum viknar og tódnar, so evnini versna til at endurnýggja fólkamongdina í landinum.
- Ein velferðarbúskaparligan trupulleika, við at parturin av fólkinum í tí familjuskapandi, mest arbeiðsvirkna og inn-tøkuskapandi aldrinum minskar, meðan parturin av eldri og gomlum fólki alsamt veksur.

Fólkabotnurin tódnar og viknar

Árin 1988-1992 var barnatalið upp á tað mesta. Men síðstu 20 árin er tað minkað líðandi úr 8-900 niður í eini 600. Tendensurin síðstu 10 árin er heilt greiður og bendir á, at føðitalið framhaldandi fer at minka. Hetta merkir so eisini, at uppveksandi ættarliðini gerast minni og minni – tvs. at botnurin undir føroyska samfelagnum alsamt minskar. *Sí Mynd 2.*

Gongdin í føðitalinum sæst sum tann reyða strikan á Mynd 2. Orsøkina til hesa gongdina síggja vit í bláu strikuni á somu mynd, sum vísir hvussu talið at kvinnum í tí mest burðarføra aldrinum er minkað hesi síðstu 20 árin, úr eini 7.000 niður móti gott og væl 5.000. Orsøkin til lækkandi barnatalið

er ikki, at føðitíttleikin hjá føroyskum kvinnum er minkaður so nógv – tvs. at tær hvør sær eiga færri børn. Í miðal eiga føroyskar kvinnur í burðarførnum aldri umleið 2,5 børn hvør – og hetta er tað mesta í Norðurlondum og í Europa yvirhøvur. Sjálvt um vit kunnu vænta, at hesin føðitíttleikin kann fara at minka nakað, fer hann framvegis at liggja í ovasta endanum í Europa.

Tí er tað ikki rætti boðskapurin, at einstøku føroysku kvinnurnar skulu eiga fleiri børn. Tær eru longu tær allar raskastu – tær, sum eru í landinum. Trupulleikin er, at ein áhaldandi fráflyting gjøgnum árin hevur gjørt, at tær eru blivnar alt ov fáar:

Fakta um minkað kvinnuættarlið:

- Frá 1990 til í dag er talið av kvinnum í burðarførnum aldri (15-44 ár) minkað við 1.900 – tað er um 19%.
- Bara tey síðstu 9 árin er talið av hesum ungu kvinnum minkað við yvir 700 – ella við 12%.

Tí verður úrslitið eitt støðugt minkandi barnatal – og harvið støðugt minkandi botnur undir føroyska samfelagnum – ikki tí at føðitíttleikin fyri hvørja kvinnu sær er minkaður, men tí at samlaða talið av føroyskum kvinnum í burðarførnum aldri er minkað so nógv.

Fráflytingin skapar óndu ringrásina

Tað er ein stór og varandi fráflyting av ungum ættarliðum, sum skapar eina ónda niðurgangandi ringrás: So hvørt eitt uppveksandi ættarlið av ungum kvinnum kemur upp í burðarførnum aldur, so karvar fráflytingin burtur av teimum. Av tí sama verða færri børn sett í verðina. So vera aftur færri, ið veksa upp, og haraftrat minskar fráflytingin aftur um teirra lið, og tær fáa so aftur færri børn. Soleiðis eru vit komin í eina ónda niðurgangandi ringrás – Og seta vit ikki hart móti hørðum við munagóðum tiltøkum, so heldur henda ónda ringrásin fram at mala okkum longur og longur niður – til botnurin at enda fer undan.

Fakta um fráflyting árin 2004-2012:

- Vit mistu 1.368 ungar kvinnur í aldrinum 15-29 ár av landinum.
- Samstundis mistu vit 1.140 ungar menn í sama aldri.
- Fyri allar aldursbólkar tilsamans var úrslitið ein nettofráflyting á 2.322 fólk.

Henda søgan um árliga drenið av ungum kvinnum og monnum sæst útgreinað í Mynd 3.

Langtíðaravleiðingin av fráflytingini

Vit kunnu gera ítøkiligar metingar um langtíðaravleiðingarnar av hesi demografisku gongdini við

eini framrokning av fólkatalinum 40 ár fram - við hesum kanska bjartskygdu fyrirteytum:

- fráflytingin fer at minskar niður í eini 100 um árið,
- føðitíttleikin minskar nakað, men fer framvegis at liggja ovast millum europeisk lond,
- livialdurin fer framvegis at longjast í sama lag sum síðstu nógv árini.

Og hetta verður úrslitið (øll tøl skulu skiljast sum áleið-tøl): *Sí Mynd 4.*

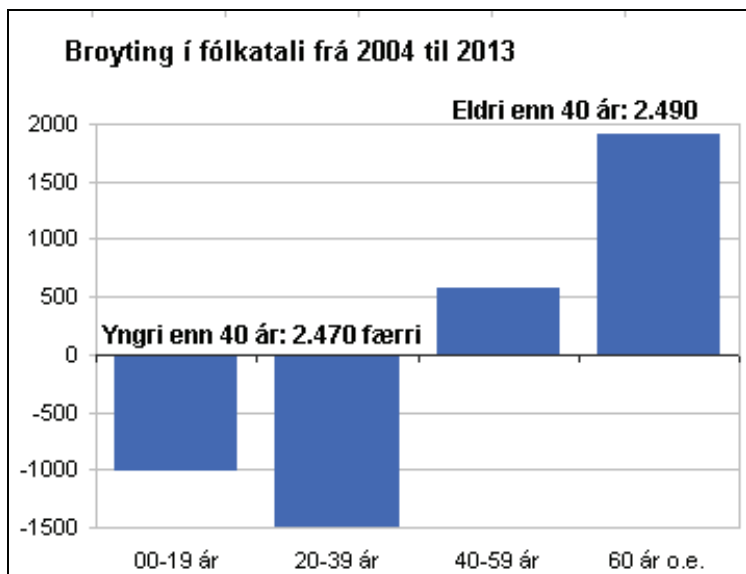
Hesi 40 árin minskar fólkatalið altso við 1.895 fólkum. Men just tað er ikki nøkur katastrofa. Hon er hinvegin, at aldursmansanasetingini í fólkinum verður ógvísliga skeiklað:

- barna- og ungdomsættarliðini **minkað** við umleið 3.649,
- tey vaksnu ættarliðini **minkað** við 3.509, og
- tey eldru ættarliðini **veksa** við 5.263
- ella við øðrum orðum: samstundis sum alt fólkatalið minskar 4%, veksir talið av eldri fólkum við næstan 70%

Ein onnur avleiðing er, at burðaravlopið fer at vera negativt longu um 24 ár. Og tá er avlopið burtur, sum hevur bjargað okkum higartil

Framhald á næstu síðu

Mynd 1



Mynd 2

